

Interreferențialități cultural-literare româno-germane. Geteilte, gemeinsame Welt: Nebeneinander und Miteinander in Rumänien

Sektionsleitung:

Dr. Romanița Constantinescu, Universität Heidelberg, romanita.constantinescu@rose.uni-heidelberg.de

Dr. Veronica Buciuman, Universität Oradea/Großwardein,

Um auf uns einwirken zu können, muss jedes Territorium einen *parcours* aufweisen (und nicht blind einem *Schicksal* folgen), was bedeutet, dass es sich permanent neu in der Zeit verortet und dabei seine Möglichkeiten entdeckt. 100 Jahre nach der „Großen Vereinigung“ von 1918 ist man vielleicht geneigt zu glauben, dass Rumänien von Beginn an einen überzeugenden, von einer Mehrheit konsequent verfolgten, konsensualen, *parcours* durchlaufen hat, wovon letztendlich die Bewahrung seiner Staatlichkeit zeugt. Als „repräsentiertes, geerdetes Denken“ („*pensée interrestrée*“, Philippe Pinchemel, 1988) stellt sich aber Rumänien historisch und kulturell eher wie ein kunstvolles und kostbares Palimpsest dar, ein Kompositum von Projekten, welche in der Vielfalt seiner Kulturen und Traditionen sichtbar sind und unterschiedlichen Identitätsbedürfnissen und Konstruktionsformen von Raum und Zeit in der Gesellschaft entsprechen. Als Heimat für mehrere Ethnien, Konfessionen und Ideen, von Vertriebenen, Geflüchteten, von im Exil und in der Diaspora lebenden Rumänen, als „external homeland“ für Bevölkerungsgruppen und Minderheiten außerhalb der Grenzen und als Wahlheimat für Einwanderer findet Rumänien auf der Gefühlskarte jedes Einzelnen eine neue Verortung. Bei der engen Nachbarschaft und Verflechtung dieser Bilder lässt sich ohne die Kenntnis der jeweils anderen Perspektive die eigene nur unvollkommen verstehen, entfalten und erleben. Das Interesse an dem, was in einem bestimmten Moment außerhalb des eigenen Heimatverständnisses bleibt, ist von grundlegender Bedeutung, denn die Phänomene des Auf- und Mitteilens, im janusköpfigen Sinn des alten Wortes „partagieren“, sagen stets etwas Wesentliches über die innere Ordnung einer territorialen Konstruktion aus, über ihre Fähigkeit, sich zu erneuern und tragfähig zu bleiben. Um Rumänien besser zu verstehen, sollte man die übergeordneten nationalen Schemata zugunsten eines binnennationalen Fokus aufgeben, die Beziehungsgeschichte aufdecken, die produktiven, aber auch konfliktbeladenen Kontaktzonen ausloten. Die Formenvielfalt der Erinnerung in der Literatur und Kunst, die Selektionsmechanismen sensibler Vergangenheitsbilder, Diskurse und sichtbare Praktiken der Erinnerungspflege, die Analyse kollektiver Wahrnehmung und Zukunftsprojektionen auf der Ebene des subjektiven Erlebens, regionale und transnationale Identitätsangebote und Identitätsverschiebungen, kulturelle Modelle des Miteinanders und Nebeneinanders, sowie Toleranzkonzepte auf engstem Raum gehören zu den Ausgangspunkten dieser Sektion.

Un teritoriu ne influențează în măsura în care acesta își arată un *parcours* (și nu urmează orbește un *destin*), însemnând că acest teritoriu ni se redescoperă permanent în timp și ca potențial. La 100 de ani de la Marea Unire din 1918 suntem poate înclinați să credem că România a avut un *parcours* convingător, urmat consecvent de o majoritate consensuală, aspecte din care se naște în cele din urmă statalitatea sa. În calitate de gândire *reprezentată, împământenită* („*pensée*

interrestrée“, Philippe Pinchemel, 1988) România se prezintă însă istoric și cultural mai degrabă ca un palimpsest artistic și prețios, ca un compositum de proiecte, recognoscibile în multitudinea culturilor și tradițiilor salecorespunzând diverselor nevoi sociale de reprezentare identitară și de construcție a spațiului și timpului. În calitate de patrie pentru mai multe etnii, confesiuni și idei, în calitate de patrie pentru alungați, refugiați, patrie a celor aflați în exil sau a românilor din diaspora, în calitate de *external homeland* pentru grupe de populație și minorități din afara granițelor, România își găsește locul pe harta inimii fiecăruia. În condițiile strânsei vecinătăți și a complexității acestor imagini legate unele de altele, propria perspectivă despre sine rămâne incomplet înțeleasă, dezvoltată și trăită, dacă nu se ia în calcul și perspectiva celuilalt. Interesul pentru ceea ce se înscrie în afara interesului personal pentru patrie este hotărâtor, deoarece fenomenele de împărțire și împărtășire – în sensul dublu al vechiului cuvânt *partagé* – spune ceva esențial despre ordinea interioară a unui construct teritorial, despre capacitatea acestuia de a se reînnoi și de a rezista timpului. Pentru a înțelege mai bine România ar trebui abandonate schemele de analiză națională și ar trebui văzută mai îndeaproape dinamica intranațională, să se descopere istoria relațiilor din interiorul acestui teritoriu, să se analizeze atât zonele de conflict cât și cele productive. Multitudinea formelor memoriei atât în literatură cât și în artă, mecanismele de selecție a imaginilor sensibile din trecut, discursurile și practicile evidente în propagarea culturii, analiza percepției colective și proiecțiilor spre viitor la nivel de trăire individuală și de transformare identitară, oferta de identificare pe plan regional și transnațional, modelele culturale ale viețuirii împreună sau numai alături, precum și concepte ale toleranței în spațiu restrâns sunt punctele de plecare ale acestei secțiuni.